

Проф. д-р Марија Емилија Кукубајска

БОЛЕСТИТЕ КАКО ВОЈНА И ВОЈНИТЕ КАКО БОЛЕСТ: Ана Франк, Татјана Савичева, Садако Сасаке и Еми Кукубајска, детските автори на дневници

(Глобална конференција за современи прашања во образованието. Христијански универзитет, Санкт Петербург, Русија, 2019, Реферат)

„Го разбираам светот како поле за културен натпревар меѓу народите“ – Гоце Делчев, Македонски револуционер, борец за слобода и човекови права, убиен 1903, во борбите за натпревар меѓу грчки и бугарски анексии на Македонската земја под Отоманска власт.

Ако војната е метафора за болести во општеството, болеста е метафора за духовни и физички војни. Во војните и во болестите на војните низ 20-от век, 123 милиони загинале. Иако војните и болестите теоретски може да се контролираат, сепак ниедна од нив не е целосно контролирана. Ниту дипломатија, идеологија, наука, култура, литература или уметност можеле да ја сменат утопистичката парадигма за свет без војни, општества без борби, но пораките за среќен свет продолжуваат. Четири деца се натпреваруваат со љубов за живот и слобода од војување со болестите, и во војна и во „мир“. Две од тие деца од време на II-та Светска војна, другите две од повоениот свет, се борат против прерана смрт и неизлечиви здравствени проблеми. Децата се писатели и симболизираат милиони други кои ги играат сопствените улоги во трагичниот театар на човекољубие и морална снага. Соочени со неможноста да ги победат поразителните здравствени војни, девојчињата ги губат натпреварите во физичките борби, но победуваат со моќта на нивните профили на љубов за слобода, фамилија и татковина. Овие деца-автори, резимираат своја слика на реалноста надевајќи се дека нивните војни не се бесконечни. Следните четири *разгледници на храброста*, со Ана Франк, Татјана Савичева, Садако Сасаке и Емилија Кукубајска, се честување на креативната работа на деца, младинки, кои се однесувале како рани птици што „се борат за слобода и здравје“, среде опсади во најтешки околности. Секое дете изразува посебен свет, а заедно одразуваат плуралитет на внатрешна и надворешна синергијата на физички уништувачки но психолошки триумфален однос кон болеста и борбата. Нивните лични истории документираат искрено раскажување со автентичен животен наратив, составен под притисок на смртната борба за здрав живот, општества и култури.

Конфликтни интерпретации и несовпаѓања во дискурсите за поимот војна постојат од секогаш. Вице конзул на Јапонија во Литванија, Чиуне Сигухара, кој во 1940 година спасил 6.000 евреи обезбедувајќи им визи за Јапонија, изјавил: „Совеста ми кажува дека треба да постапам на одреден начин, но таквата постапка значи непочитување на наредбите“. Во судирот на цивилизациите и културните војни во 21. век, американскиот професор по општествените науки, Питер Брукс го предлага стариот но трајно хуман христијански код: „Сакај ги своите непријатели“. Брукс верува во љубов кон другиот *кој не сака да сака*

и кој е деструктивен, со гнев и омраза за луѓето од поинакви идеи и идеологии. Брукс е претседател на AEI и професор на Харвард Кенеди Школата и Харвард Бизнис школата. AEI (American Enterprise Institute) е влијателен труст на мозоци поврзан со Конзервативното движење во САД, иако Харвард универзитетот од 1960-те до денес има еволуирано во либерално средиште за радикалите. Во објективното истражување на спротивставените движења Брукс докажува дека 93% од американците не ја сакаат поделеноста, но поделеност постои во се', помеѓу богати и сиромашни агенции во општеството, интелектуално или финансиски напредни, или спротивни од нив. Верува дека несогласувања и конфликти може да се пренасочат кон здрави човечки натпревари на идеи, и дека моќта на љубовта е поголема од цинични и дволични дискурси

на лажна толеранција, лажна правда, лажна слобода. ☐☐☐

Фамилиите на децата автори на дневници кои прерано им подлегнале на борбите за слобода, здравје и исчекување на среќа, постхумно реагираше со љубов и грижа. Тоа го чинеле и благодарните земји, конзерватори на пораките во дневниците. Татјана излегува од Ленинградската опсада, умира од туберкулоза, но останува да верува дека ќе сведочи за својата изгубена фамилија. Ана, издржува да се крие, но умира од тифус, во кампот на смртта, копнејќи да види свет без војна. Сасаке, после војната - со години се лекува од имунолошки заболувања од атомската бомба во Хирошима, починува од леукемија, но и покрај се' верува дека децата треба да бидат среќни и слободни како птици, со своите фамилии како нивни јата. Емилија го одржува својот век низ многу болници по светот, не дочекувајќи лек за лупус нефритис, причинет, спрема медицински претспоставки, од еколошки загадени емисии од контаминираната почва, ослободувани од земјотресот во Лос Анџелес.

Војните и болестите ги обликуваат децата во издржливи, значајни, ефикасно човечни суштества, сведоци на светото човеково право да се биде има слобода и здрав живот во здрава фамилија, здраво општество, здрава држава. Овие деца минуваат низ постојана неизвесност во борбите за подобро утро, со зрели грижи дали најтешкото ќе бидат само лош сон во нивните лични страдања и во историјата на човештвото. Децата автори на дневниците знаат дека во секој миг нивните здравствени војни може да ги однесат во смрт. Свесни се дека позади скривниците, или зад вратите на болниците или саканите домови, можеби постои само привремено склониште.

Страста на овие деца автори да пишуваат дневници додека минуваат низ бесмислени махинации на војните и апсурдот на болестите, за жал постанува веќе несфатлива за децата денес. Можеби поради сегашната изложеност на дигитална десензитивизација од други видови деструктивни влијанија, или бидејќи децата денес имаат друг вид борби и болести кои ги пренасочуваат на краткотрајни и итни задоволства да комуницираат преку социјални мрежи, со кои се развива и асоцијална социолошка патологија. Но децата автори носат автопортрети со волшебна позитивна порака во натпреварот со себе си - за духовна мотивација и лидерство низ проблемите. *„И дома, сокриен на таванот, тој тајно црташе со креда“*, пишува Карл ван Мандер во „Хероизација на уметникот во биографијата“ (1906). Овие дневници едуцираат против насилство и индоктринација, укажуваат на вредноста да се биде ослободен од болеста како војна и од војната како болест. Предупредуваат против закани врз внатрешниот и надворешен мир, против нетолеранцијата помеѓу поинакви разбирања за животот и светот. Предупредуваат за нечувствителноста кон ужасите на војната, и на животот без здравје, надевајќи се - свеста против здравствената дискриминација да се зголеми, а да се намалат или спречат болестите за кои нема лек,

или се повторливи. Четирите авторки испишуваат драми без да следат правила за креативно пишување, со што одбегнуваат застареност, или следење, на стилски трендови. Нивните војни и болести ги обземаат да пишуваат како аматерски генијалци, желни за победа на мирот во нивниот живот, и во светот.

Децата на 21. век треба да се присетат на причините зошто се напишани овие дневници, посебно денес кога здравствени војни, иако од друг вид, го погодуваат човештвото на глобално ниво: војни против зависност од дрога, секс, сексуалната трговија со деца, религиозни војни и политичка индоктринација за насилства во школи и на улица. Образованието, уметностите, медиумите и пред се' здравата фамилијарна средина, се клучни во градење на свеста за поздраво општество во кое младината нема да е еднострано препуштена на радикален револт за агресивни промени.

Ана Франк е меѓународно најпознатото девојче автор на дневник. Родена е на 12 јули 1929 година во Франкфурт, во еврејска фамилија, умира во концентрациониот камп на смртта, од тифус, компликации на кожата и глад, живее како имигрант во Амстердам, во фамилијарно скривалиште, додека ги пишува дневниците, во време кога фашистичката војна се натпреварува да го оправда својот геноцид на одредени раси и вери. Умира на 15 години, 1945, во логорот Берген-Белзен.

Ана Франк го документира својот живот во скривница, од 13 годишна возраст (1942-1944).

Ана Франк *се ослободува себе си* од инхибиции на војната како болест, хранејќи ги своите соништа дека војните, како и болестите, може да се победат. Втората светска војна постанува пандемска, како и првата. Ана Франк е во позиција да пишува еден вид приватни лекции за мотивации и желби за иднина надвор од воените страдања.

Лекциите на повеќе теми, постануваат нејзино лично сценарио за преживување, свесно за војната која лудува надвор од скривницата. Ана е протагонист на психолошка само-заштита, сокриена зад полицата со книги, во соба каде работел татко и' Ото Франк. Хитлеровото прогонство на еврејското население се засилува во јули 1942 година.

Од тогаш до август 1944, Ана ги бележи своите набљудувања на исплашената и неслободна фамилија и пријатели. Дневникот и' е таен пријател кој се бори и против често неподнесливото отсуство на приватност, недоразбирања со мајка и', поголемото разбирање со татко и', љубомора на сестра и' Маргот. Размислувањата на Ана за бог, за брак, за правата на жената и за професионална ориентација се приближуваат до зрел наратив изразен на едноставен јазик.

Скривалиштето било пренатрупано но сепак „слободно“ од смрт и болест. Реалноста за Ана се менува кога Гестапо ги пронаоѓа и апси. Концентрационите логори се почетокот на трагичниот крај на Ана. Прво Аушвиц, па Берген-Белзен, се просторот во кој Ана и сестра и' престануваат да се судираат како во домашната скривница и каде почнуваат нивните беспомошни војни за гол опстанок. Ана умира 1945 година, неколку месеци по нејзиното затворањето во камп.

Татко и' Ото, игра пресудна улога во промовирање на писменото наследство на Ана. Тој е единствениот преживеан од фамилија, кој по војната се враќа во Амстердам. Неговата секретарка го има зачувано дневникот на Ана, а Ото има сторено се' во негова моќ за светот да се запознае со дневниците како сведоштво за Холокаустот, оставено од неговата ќерка. Во 1947 година тој го објавува тоа што Ана го напишала на холандски јазик. Во 1952 година книгата се преведува и на англиски и се објавуваат како „Дневникот на една млада девојка“ (*The Diary of a Young Girl*). Татко и' на Ана бил успешен бизнисмен кој докажува како животните пораки од Холокаустот на ќерка му ќе бидат пресени низ светот, на повеќе од 60 јазици.

Ана пишува: „Сакам да бидам корисна или да донесам радост на сите луѓе, дури и на оние кои никогаш не сум ги сретнала. Сакам да продолжам да живеам и по смртта. Затоа сум му толку благодарна на бог што ми го подарил овој талент со кој можам да се развијам себе си и да го изразам она што е во мене. Кога пишувам можам да ги отргнувам сите грижи од себе. Мојата тага исчезнува, мојот дух оживува. Но еве го и големото прашање, дали некогаш ќе можам да напишам нешто големо, дали воопшто ќе постанам новинар или писател.“

Едукатори, писатели, новинари и политичари се изјаснувале за зрелите размислувања на Ана, на различни теми од животот и војната, споредувајќи ги со сопствени случаи. Нелсон Мандела ги споредува нејзините страдања во војната со својата борба против апартејдот. Вацлав Хавел смета дека дневниците треба да се читаат за подобро да се разберат политичките и општествените потреби во образованието на Источниот блок.

Популарноста на дневниците на Ана зема замав особено по нивното вклучување во школските програми на САД. Некои земји изразуваат поголем интерес од други. До крајот на 1950те години, Америка и Јапонија постануваат најголеми читатели на Ана Франк, додека Велика Британија тогаш е најмалку заинтересирана за нив. Популарноста на дневниците експлодира кога светската Еврејска заедница ја зема Ана за свој заштитен знак во меморијата за Холокаустот.

Заснована на дневниците на Ана Франк, една драма е добитник на Пулицер наградата. Авторите Frances Goodrich - Albert Hackett ја слават нејзината премиера во Њујорк, на 5 октомври, 1955. Филмот „Дневниците на Ана Франк“, постанува комерцијален и уметнички успех во 1959. Најреалистично мислење, ослободено од политика, изразува секретарката на Ото Франк која лично ја познава Ана, по што успешно се побиваат

сомнежите за оригиналноста на дневниците.

„Ана не може, и не треба, да го претставува мноштвото поединци на кои нацизмот им ги одземал животите. Но нејзините верувања ни’ помагаат да ја сфатиме огромната загуба што светот ја доживеа во Холокаустот.“

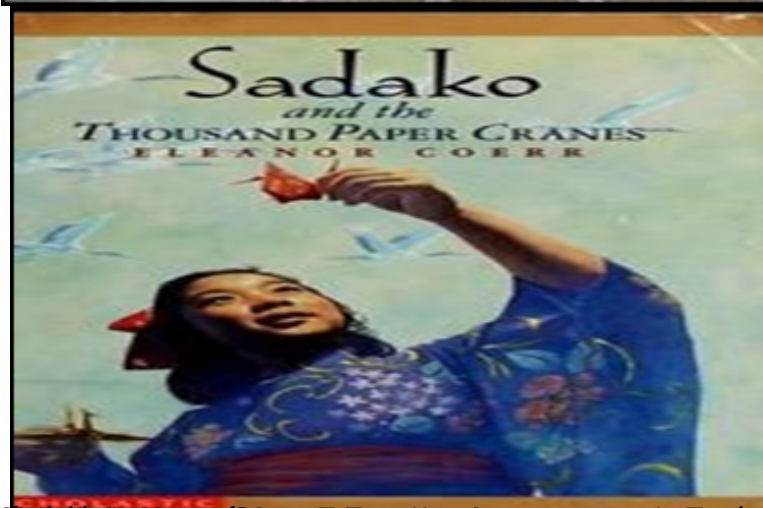
Во јуни 1999, магазинот *Time*, одлучува додатно да го зголеми портретот на Ана Франк, во димензија *поголема од животот*. Во посебното издание *Time 100*, „најпознатите личности на 20 век ја вклучуваат и Ана Франк, една од неговите „херои и икони“. Уредникот Roger Rosenblatt пишува за мисијата на Ана:

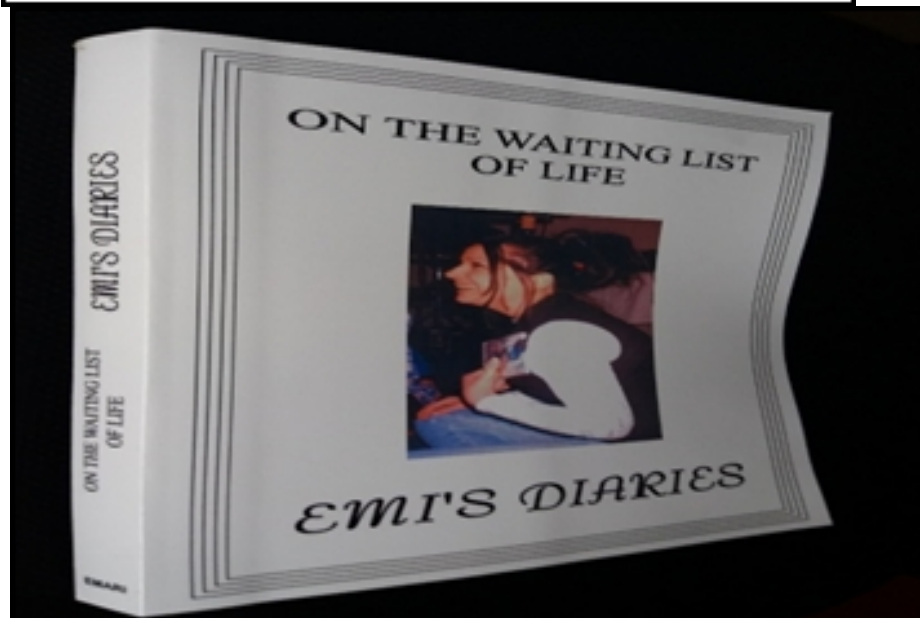
„Страстите кои ги разгоруваа оваа книга сугерираат дека Ана Франк му припаѓа секому, дека таа се има издигнато над Холокаустот, Јудаизмот, девојчинството, дури и над добрината, и има постанато тотемска фигура која инсистира на правото да се постои и да се прашува и да се има надеж за иднината на човечкото суштество, во еден модерен свет во кој владее машинерија на уништување.“ Розенблат додава дека прагматизмот и храброста на Ана се за восхит, но и дека најзначајни компоненти во тоа се нејзината самоанализа и дискурс. „Причината за нејзината бесмртност е во суштина литературната вредност. Таа беше вонредно добар писател, за секоја возраст, а квалитетот на нејзиното дело веројатно е резултат на непоштедно чесниот однос.“

<https://youtu.be/NbESCYkShY4>

<https://youtu.be/ZsWA3Mdhj4I>